

Ciència ciutadana i biblioteques públiques

Publicat per [Interacció](#) [1] el 29/05/2019 - 12:06 | Última modificació: 10/04/2026 - 08:48

Les biblioteques públiques poden trobar un aliat en la ciència ciutadana per sembrar el coneixement científic i participat. [OpenSystems](#) [2]

Les biblioteques públiques es poden entendre com un espai de trobada, debat i investigació col·lectiva, un *hub* comunitari on el rol dels professionals evoluciona cap a un paper més actiu. Recentment, han aparegut experiències en què la forma més oberta i participada de concebre la ciència conflueix i es retroalimenta amb les essències d'una biblioteca pública, que es defineix com un espai on persones, grups o comunitats cultiven una ciència ciutadana valuosa a escala individual, comunitària i local. Proposem una sèrie d'articles sobre ciència ciutadana a partir de l'experiència de l'OpenSystems en el projecte Bibliolab de la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona.

Ensenyant la localització de Txecoslovàquia davant la New York Pública Library, 1918 | [Library of Congress](#) [3] | Sense restriccions d'ús conegudes

Una [enquesta](#) [4] recent a gran escala, del 2018 i realitzada per l'Associació de Biblioteques Públiques dels Estats Units, detecta una baixada de l'orgull de tenir una biblioteca pública. Identifica, també, un desajust entre els serveis oferts i els que les persones que visiten la biblioteca demanen. L'estudi expressa un cert consens que cal

reconfigurar la biblioteca i els seus usos perquè, a més de tenir llibres o donar servei d'Internet en un entorn de silenci, també sigui possible imaginar la biblioteca pública com un *hub* comunitari en el qual el rol de les seves i els seus professionals evolucioni cap a un paper més actiu.

Les biblioteques públiques estan vivint un moment de debat. Estan també apareixent diverses propostes, com, per exemple, la iniciativa «Libraries as Community Hubs for Citizen Science», impulsada per la plataforma de projectes de ciència ciutadana en línia [Scistarter](#) [5], la més gran a escala mundial, i l'Arizona State University dels Estats Units. La iniciativa persegueix apoderar els professionals de les biblioteques amb eines, coneixements i habilitats per tal d'introduir a les biblioteques públiques la ciència ciutadana, entesa com una pràctica on no-experts (ciutadans científics) participen en diverses tasques associades a una recerca científica real.

«[The Librarian's Guide to Citizen Science](#) [6]», produïda dins la iniciativa mencionada en el darrer paràgraf, proporciona recursos sobre ciència ciutadana, i també instruccions pràctiques per realitzar activitats associades a projectes de ciència ciutadana ja existents. És, per exemple, el cas de la celebració del «Citizen Science Day», que cada 13 d'abril programa centenars d'activitats en línia i presencials arreu dels Estats Units. La guia busca afavorir la participació dels usuaris de les biblioteques en projectes de ciència ciutadana en línia, via la plataforma Scistarter, o presencials i demana observar i monitorar fenòmens naturals de tot tipus. Dins la mateixa iniciativa, també s'ofereixen uns *kits* als usuaris de les biblioteques que estan en fase de prototipatge en el moment d'escriure aquest post. Disponibles en forma de préstec, com si fossin llibres, els *kits* contenen el material necessari per sortir de la biblioteca pública i recollir dades de l'entorn seguint els protocols d'un projecte de ciència ciutadana específic.

D'altra banda, si bé el model més estès de ciència ciutadana s'emmarca dins d'un «paradigma contributiu» que demana als ciutadans científics ajudar en la recol·lecció de dades, hi ha també un nombre creixent de casos en què la participació suposa una implicació més estreta en diferents etapes d'una investigació. Més enllà d'aquest paradigma, hi ha qui, com [Alan Irwin](#) [7], considera que la ciència (ciutadana) hauria de respondre a les inquietuds i necessitats dels ciutadans, reconeixent i validant el coneixement científic que la ciutadania produeix.

Per exemple, amb una biblioteca pública del Bronx (Nova York, Estats Units) com a centre d'operacions i amb estratègies similars a les d'un club de lectura, un grup de veïns i veïnes residents ha passat dos anys documentant experiències de violència, discriminació i maltractament de la policia de Nova York sobre col·lectius de color. El projecte [Morris Justice](#) [8] ha estat capaç d'impulsar l'històric [judici Floyd contra City of New York](#) [9] i la posada en marxa de la campanya per la discutida aprovació del Community Safety Act, una reforma de les pràctiques de vigilància policials a la ciutat.

Stop and Frisk in the South Bronx | The Illuminator

Molt més a prop, juntament amb la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona i dins el [programa Bibliolab](#) [10], on el CCCB també participa amb el projecte Univers Internet, des d'[OpenSystems](#) [11] hem desenvolupat el projecte pioner «[Ciència Ciutadana en Acció](#) [12]». D'una banda, professionals de 26 biblioteques han codissenyat un recomanador de projectes de ciència ciutadana adaptat a les seves realitats i basat en els projectes que han triat, testejat i fins i tot implementat a les seves biblioteques. D'altra banda, les biblioteques d'Olesa de Montserrat, Granollers i Fort Pienc (Barcelona), incloent-hi persones que fan ús de la biblioteca i les seves professionals, representants del teixit social (associacions i persones implicades) i eventualment persones de les administracions locals (ajuntaments i districte, segons el cas), han cocreat un projecte de ciència ciutadana que respon a una preocupació compartida pels tres municipis: l'accés a l'habitatge. Durant les sessions de cocreació amb les comunitats motor de cada municipi, les professionals de les biblioteques s'han erigit com a facilitadores de processos de transformació del seu municipi amb una recerca de ciència ciutadana. L'esforç realitzat ha suposat un procés de capacitatció d'aquestes professionals.

La recerca que hem proposat i que ha estat dissenyada per tota la comunitat treu la biblioteca al carrer entre finals de maig i principis de juny del 2019. Una intervenció a l'espai públic convida a participar-hi tota la ciutadania de manera conscient i reflexionada. Interpel·lant directament veïns i veïnes, es recullen noves dades científiques sobre l'accés a l'habitatge relacionades amb temàtiques i preguntes de recerca aparegudes en el procés de

cocreació: la intervenció pública en el mercat del lloguer, l'impacte dels pisos buits o l'accés a l'habitatge de col·lectius vulnerables. Les evidències recollides són posteriorment interpretades de manera col·lectiva per la comunitat de cocreació i transformades en propostes per a cadascun dels municipis durant els mesos de juny i juliol del 2019.

BiblioLab, el protagonista ets tu | Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona

De fet, la biblioteca hauria de ser de gran interès per a qualsevol recerca científica que compti amb una dinàmica participativa com la que proposa la ciència ciutadana. Les biblioteques públiques són atractives perquè són un espai de coneixement fora dels restrictius àmbits disciplinaris. Són transculturals i transgeneracionals. Si atenem als pocs exemples que just ara estan florint arreu i que us hem explicat en aquest post, les biblioteques públiques tenen tot un potencial encara per explotar com a espai de generació de coneixement vàlid a escala local però que pot ser degudament articulad a escala global. Tenen també una immensa capacitat per fomentar canvis o millores socials partint de la curiositat, el coneixement, la cultura i la ciència. I, a més, les professionals de la biblioteca es troben davant l'oportunitat d'exercir d'enllaç entre la curiositat dels veïns i veïnes, del municipi i dels científics. Tenen el privilegi de ser l'orella atenta a les preocupacions dels habitants del barri o municipi i esdevenir peça clau per reforçar el sentit de comunitat a través de la creació compartida d'un nou coneixement que tingui una finalitat i un impacte ben visibles.

Molts dels qui som defensors d'aquesta reformulació de les biblioteques públiques ens basem en les paraules de Franklin Delano Roosevelt, que declarava que «les biblioteques són essencials en el funcionament de la democràcia» i que aquestes «són el gran símbol de la llibertat de pensament». Conegut per ser l'impulsor del programa *New Deal* que va sobreposar-se a la Gran Depressió a través de reformes socials de caire molt experimental, les frases del mandatari americà ressonen amb força davant la possibilitat d'imaginar-nos les biblioteques com un espai d'acció per a la ciència ciutadana. Què esperem per sembrar les biblioteques de coneixement participat?

Membres d'OpenSystems que han participat en l'elaboració d'aquest article: Isabelle Bonhoure, Anna Cigarini, Josep Perelló i Julián Vicens.

Article original extret de [CCCBLab](#) [13]

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Etiquetes: educació i cultura

Etiquetes: participació cultural

Etiquetes: ciència i cultura

Etiquetes: innovació cultural

- [14]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2019/ciencia-ciutadana>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <http://lab.cccb.org/ca/author/opensystems/>

[3] <https://www.loc.gov/resource/ggbain.27578/>

[4] <https://doi.org/10.25333/C3M92X>

- [5] <https://scistarter.org>
- [6] https://s3-us-west-2.amazonaws.com/orrery-media/misc/CitSci_Librarians_Guide_02_22_r1.pdf
- [7] <https://epdf.tips/citizen-science-a-study-of-people-expertise-and-sustainable-development-environm.html>
- [8] <http://morrisjustice.org>
- [9] https://en.wikipedia.org/wiki/Floyd_v._City_of_New_York
- [10] <https://www.diba.cat/web/biblioteques/bibliolab>
- [11] <http://www.ub.edu/opensystems>
- [12] <http://www.ub.edu/opensystems/ca/projectes/ciencia-ciutadana-en-accio/>
- [13] <http://lab.cccb.org/ca/ciencia-ciutadana-i-biblioteques-publicues/>
- [14] <https://interaccio.diba.cat/node/7983>